

**Universitat de les
Illes Balears**

Facultat d'Educació

Memòria del Treball de Fi de Grau

La importància dels contes en l'Educació Primària: Estudi de produccions procedents del Marroc.

Núria Collell Agustí

Grau d'Educació Primària

Any acadèmic 2015-16

DNI de l'alumne: 40356142C

Treball tutelat per Caterina Valriu Llinàs
Departament de Filologia Catalana i Lingüística General

L'autor autoritza l'accés públic a aquest Treball de Fi de Grau.

Paraules clau del treball:
Contes, infància, educació primària, escola i àrea geogràfica.

RESUM

Amb aquest Treball de Fi de Grau pretenc estudiar amb profunditat el món dels contes i posar de manifest la importància que poden tenir aquests durant la infància i ,sobretot, a l'escola durant l'Educació Primària.

A partir de produccions de contes d'alumnat de primària de cinquè curs que estudia al Marroc. encara que a partir del Currículum espanyol, he pogut comprovar com l'alumnat, en l'elecció d'aquests, estan bastant condicionats per l'àrea geogràfica on viuen, l'escola i el sexe al qual pertanyen, entre d'altres.

Paraules clau: contes, infància, educació primària, escola, àrea geogràfica

ABSTRACT

In this Final Degree Project I had studied in greater depth the world of tales and manifest the importance that they have during childhood and overall, in Primary School.

From tales created by 5th degree children in Marrocco, although from the spanish Curriculum, I have been able to see how students are quite conditioned in the geographic area where they live, school and gender to they belong, among others.

Keywords: tales, childhood, primary education, school, geographic area.

ÍNDIX

1. INTRODUCCIÓ I JUSTIFICACIÓ	4
2. MARC TEÒRIC	4
2.1. DESCRIPCIÓ.....	4
2.2. ORÍGENS DELS CONTES.....	5
2.2.1. ORIGENS I EVOLUCIÓ HISTÒRICA DEL CONTE INFANTIL.....	7
2.2.2. ELS CONTES AL MARROC	11
2.3. CLASSIFICACIÓ DELS CONTES.....	13
2.4. CARACTERÍSTIQUES DELS CONTES	18
2.4.1. ESTRUCTURA NARRATIVA FIXA	18
2.4.2. TIPUS DE PERSONATGES QUE APAREIXEN.....	19
2.4.3. TIPUS DE NARRADORS	20
2.4.4. FÓRMULES DE COMENÇAMENT I ACABAMENT DELS CONTES	21
2.5. INTERPRETACIONS DELS CONTES.....	22
2.6. ELS BENEFICIS DE TREBALLAR ELS CONTES AMB INFANTS	23
2.7. ELS CONTES DINS EL CURRÍCULUM.....	25
2.8. SELECCIÓ DE CONTES	26
2.8.1. ELS TIPUS DE LECTORS	26
2.8.2. L'EDAT	27
2.8.3. EL SEXE.....	29
2.8.4. LA POSICIÓ SOCIAL	29
2.9. LA BIBLIOTECA ESCOLAR I LA BIBLIOTECA D'AULA.....	30
2.10. TÈCNiques D'E-A A L'AULA A PARTIR DELS CONTES.....	30
3. PART PRÀCTICA	31
3.1. METODOLOGIA	31
3.2. CONTEXT EDUCATIU.....	32
3.3. HIPÒTESIS	32
3.4. OBJECTIUS	32
3.5. RESULTATS I ÀNÀLISI DE DADES	33
3.6. CONCLUSIONS	39
4. BIBLIOGRAFIA	41
5. ANNEXES.....	42

1. INTRODUCCIÓ I JUSTIFICACIÓ

Donada la importància que personalment crec que tenen els contes durant la infància, crec que durant els quatre anys de Grau en Educació primària, només ens han donat a grans trets aspectes sobre aquest. És per aquesta raó, que he cregut adient aprofundir més en el tema i així desenvolupar aquest Treball de Fi de Grau, primerament amb el que podria dir “teoria dels contes” i en una part més pràctica un treball empíric amb anàlisi de mostres de contes realitzats per infants, tan espanyols com marroquins, escolaritzats en una escola espanyola al Marroc, verificant i desmentint diferents hipòtesis que m’he proposat.

Cal dir que en un primer moment aquesta anàlisi havia de ser també, una comparació entre contes d’infants escolaritzats al Marroc i contes d’infants escolaritzats a Mallorca. Aquest fet es deu a que ja que volia aconseguir mostres de produccions, vaig proposar-me l’organització i realització d’un intercanvi entre les dues escoles perquè així, donava un doble sentit a les produccions. Amb aquest intercanvi pretenia un enriquiment pedagògic i cultural de l’alumnat que hi participaria. En un primer moment les dues escoles varen accedir a participar en l’intercanvi però, la realitat és que l’alumnat de l’escola de Marroc va redactar els contes però l’escola mallorquina, tot i bé adquirit el compromís i haver-los fet arribar els contes dels infants del Marroc, a dia d’avui, encara no els han fet. Així que finalment, només dispo dels contes escrits pels infants del “Colegio Español Ramon y Cajal”, ubicat a Tànger, al Marroc. Aquests contes, per tant, són escrits en castellà tot i que la matèria del treball sigui Llengua Catalana.

2. MARC TEÒRIC

2.1. DESCRIPCIÓ

Per començar a desenvolupar aquest treball, la primera qüestió que hem d’abordar és la de: Què és un conte? Ja que és l’eix central en el que es centra el treball.

Segons el Diccionari de la llengua catalana de l’Institut d’estudis catalans un conte és una *Narració generalment breu d’uns fets llegendaris, ficticis o originàriament reals, amb la intenció d’entretenir, divertir, moralitzar, etc.* o també és definit com un *Gènere literari en prosa d’extensió generalment breu i caracteritzat per la natura fictícia dels fets narrats.*

Però ara bé, sovint s’utilitza també el mot “rondalla” com a sinònim de conte així que crec convenient incloure’n també la definició que és la següent: *Narració generalment breu,*

popular, sovint de transmissió oral, de caràcter fantàstic, llegendari o amb elements reals, destinada especialment a l'entreteniment dels infants.

Veient aquestes definicions es pot dir que una rondalla és un conte popular o tradicional, que és el tipus de conte del qual en tenim més informació i en el qual sovint em centraré.

També les llegendes i els contes sovint presenten una gran similitud però en les primeres apareixen referències històriques i geogràfiques evidents a l'hora de situar els fets i sovint són protagonitzades per personatges històrics o que podrien haver existit. En els contes, pel contrari, no hi ha referència geogràfica identificable ja que els fets passen al mar, en un castell, al bosc, en un país molt llunyà... i els personatges són indefinits com podria ser: un rei, un fuster, una princesa.... També cal dir que els contes gairebé sempre tenen un final feliç.

2.2. ORÍGENS DELS CONTES

Hi ha una gran dificultat per a aclarir el fet de que trobem contes a per tot on l'ésser humà s'ha establert i, a més a més, que aquests tinguin moltes similituds. Podem dir que els contes existeixen des de que la humanitat té necessitat de comunicació; és per això que totes les cultures sense excepció, tenen els seus propis contes i llegendes. De la mateixa manera que el llenguatge té un origen incert, dels contes podríem dir-ne el mateix.

Molts autors s'han documentat i intentat trobar aquest origen difús dels contes sorgint així diferents teories que podem veure a continuació: .

Segons la corrent històrica-geogràfica del rus Vladimir Propp el podríem establir al neolític, o bé que fossin creacions pertanyents a la cultura homèrica.

El folklorista alemany Otto Huth "situa l'epicentre del conte a l'àrea on es va originar la cultura megalítica, a la part occidental d'Àfrica del nord i s'hauria estès per tot el litoral mediterrani de la península ibèrica"(Fàbregas, 1982: 210).

Altres autors com serien Benfey i Cosquin, defensen la teoria "Indianista" segons la qual tots els contes neixen a l'Índia, amb excepcions d'alguns que serien anteriors al segle X, i s'haurien difòs a partir de les relacions comercials i a través de la transmissió literària cap a l'imperi bizantí, Itàlia i Espanya (Grup d'Estudi del Conté Popular, 1985:13-14). Aquesta hipòtesis es veu reforçada pel fet de que l'any 1545 es va datar una sèrie de tres manuscrits siris, la més antiga que es coneix. Un altra dada que concorda amb aquesta teoria és que a

Itàlia es van publicar els primers contes europeus (sobre l'any 1440 amb la invenció de l'impremta), les *Piacevoli motti* de Giovan Francesco Straparola, en els que per primera vegada sorgeixen motius de contes coneguts per nosaltres. També a Itàlia, Basile fa un recull de la tradició oral que les dones del poble contaven als seus fills *Lo cunto de li cunti*, adelantant-se uns anys a la recopilació dels germans Grimm que feren de la mateixa manera a Alemanya. Els famosos contes de *Les mil i una nits* és probable que viatgessin al vaixell de Simbad per les aigües de temps oblidats. D'aquest viatge la teoria indianista en recull el matis que podem classificar els contes tradicionals europeus i de tots els països de la cultura europea en quan als seus orígens, de la manera següent, segons Aurelio M. Espinosa (1946):

1. Contes que han vingut d'Orient en tipus ben establerts i que han patit canvis molt insignificants en la seva transmissió i difusió als països d'Occident.
2. Contes que han estat desenvolupats a Europa amb motius o elements orientals i que han estat establerts d'una manera definitiva a Occident.
3. Contes que han estat creats a Occident completament o gairebé completament.

Simonsen amb un plantejament més global per aclarir els orígens dels contes i, davant la presència múltiple en diferents indrets geogràfics, argumenta que hi hauria dos tipus d'explicacions:

1. El naixement dels contes es deuria a una suposada monogènesi (origen únic) a partir de la qual en seguiria l'etapa de difusió o trasllat a altres llocs. Aquesta explicació coincidiria amb els estudis geogràfic-històrics.
2. Una suposada poligènesi (origen múltiple) que es veuria reforçada per estudis etnogràfics i antropològics que demostren com els trets de les cultures antigues evolucionades segueixen avui vigents en pobles que s'han mantingut en estat primitiu.

Si parlem dels orígens dels contes recopilats de la tradició oral també cal parlar de tres autors: Els germans Grimm i Charles Perrault:

El francès Charles Perrault pronostica que els contes seran pels infants quan l'any 1697 publica *Contes de ma mere l'oye* (*Cuentos de mamá oca* o també coneguts com *Contes del passat*), encara que en aquell moment sigui a la cort on varen aconseguir la major difusió.

Jacob i Wilhelm Grimm, l'any 1812, publiquen el seu primer volum de *Contes per la infància i la llar*, que són escrits amb una gran qualitat literària però amb la mateixa claredat i senzillesa amb la que els explicaria una camperola.

Per acabar cal esmentar a l'autor danès Hans Christian Andersen, nascut l'any 1805, que es va fer mundialment famós ja que va recórrer una gran multitud de ciutats europees i, com diu Hürlimann, “aconsegueix fer riure i plorar a milers de persones, entre elles, infants i pares, també reis, ministres i generals”. Andersen va llegir i escoltar, en molts dels seus viatges, contes de diferents procedències que li van servir per a desenvolupar contes tant famosos avui en dia com *L'aneguet lleig* o *El vestit nou de l'emperador*, que va escriure definitivament una vegada ja els havia contat moltíssimes vegades al seu públic. Cal dir també que, alguns dels contes d'Andersen van iniciar una nova era en la reelaboració de contes a l'introduir l'animisme o el fet d'atribuir ànima a éssers i fenòmens de la naturalesa, que tant complau als infants. Com diu Rodari, a vegades Andersen “és insuperable en l'animació dels objectes més banals”.

2.2.1. ORIGENS I EVOLUCIÓ HISTÒRICA DEL CONTE INFANTIL

En l'apartat anterior s'ha parlat de l'origen del conte però, com ja sabem i ja se n'ha fet esment, els contes no sempre han estat dirigits especialment als infants, així que crec convenient parlar de la literatura infantil.

L'existència d'una literatura específicament destinada als infants és una cosa relativament moderna com diuen Pedro Gallardo y Joaquín León en el seu manual *El cuento en la literatura infantil* (editorial Wanceulen, 2008). Com a gènere independent de la literatura apareix en la segona meitat del s. XVIII, però no és fins el s. XX quan realment es desenvolupa de forma espectacular.

Durant l'Edat Mitjana i el Renaixement, els textos literaris, com ja sabem, es transmetien gairebé exclusivament de forma oral i, els pocs llibres que els adults i infants podien accedir eren de caràcter adoctrinador i religiós.

A l'Edat Mitjana cal recalcar el gran paper que varen tenir els Trobadors i Joglars a l'hora de transmetre les composicions literàries.

Cap a l'any 1440, la invenció de l'impremta va suposar una gran revolució ja que va apropar als infants a llibres que només coneixien per versions orals. Cal destacar però, que la majoria no eren llibres pensats per a nens. En aquest moment però, també es van impulsar i publicar abecedaris, sil·labaris, cartilles, catecismes i llibres de normes socials i religioses conegudes com a “catones”.

A Europa, abans de la meitat del segle XVII eren pràcticament inexistents els llibres dirigits als infants així que van haver de conformar-se amb llibres per adults, com les populars *Faules d'Isop*, que van gaudir d'una enorme difusió a l'època.

Durant aquest panorama és quan, el ja esmentat Perrault introdueix i consagra el món de les fades a la literatura infantil amb la publicació dels *Contes de mama oca*, on l'autor recull contes tradicionals com: *Barba blava*, *En Patufet*, *La caputxeta vermella*, *La bella durment*, *El gat amb botes*, *La Ventafocs*, etc. Aquestes rondalles ja eren pensades per a infants i en totes, al final si inclou una moralina. Tenen per tant, un marcat caràcter moralitzador.

Al segle XVIII, amb l'activitat intel·lectual de filòsofs i pensadors com Jean Jacques Rousseau, comença l'interès per la infància. A la gran obra de Rousseau, l'*Emili, o De l'educació* (1762), l'autor deixa clar que la ment de l'infant no és menys completa que la d'un adult sinó que simplement és diferent. Rousseau va atacar al sistema educatiu de l'època a través d'aquesta obra i en ella presenta que els infants han de ser educats a través dels seus interessos i no per disciplina estricta. És per això que en aquesta època es comença a considerar que els nens i nenes necessiten la seva pròpia literatura amb finalitats estètiques i didàctiques.

Des de llavors s'alternaran obres de consells morals i d'urbanitat amb narracions meravelloses. Aquí destaca l'autora francesa Jeanne Marie Leprine de Beaumont que escriu *El magatzem dels nens* en el que s'inclou el conte clàssic en la versió més difosa de *La Bella i la Bèstia*.

Val la pena dir que l'any 1745 es va obrir a Londres la primera llibreria especialitzada en llibres per a infants que es deia "The Bible and Sun" (La Bíblia i el Sol). A Anglaterra es van publicar dos títols que s'han convertit sens dubte en reconegudes obres de literatura infantil: *Els viatges de Gulliver* (1726) de Jonathan Swift i *Robinson Crusoe* (1719) de Daniel Defoe. Aquest darrer és el que Rosseau en la seva obra menciona com a l'únic que ha de conèixer l'infant i a través del qual aquest ha d'aprendre a viure d'acord amb les lleis de la naturalesa.

Al s. XIX, amb la corrent del Romanticisme, l'art i la literatura es converteixen en una forma d'expressar els sentiments valorant les emocions, els somnis i la fantasia. És en aquest segle

on sorgeixen els grans escriptors que s'han convertit en els grans clàssics de la literatura infantil.

A Alemanya, els germans Grimm recopilen els antics contes folklòrics alemanys i els publiquen en dos volums, un al 1812 i l'altre el 1815, anomenats i ja esmentats *Contes per l'infància i la llar*. En ells narren contes que alguns infants ja coneixien pels contes de Perrault: *En Patufet*, *La Ventafocs*, *La caputxeta vermella...* entre d'altres.

A Dinamarca Hans Christian Andersen publica a partir del 1835 *Contes contats als xiquets* que va tenir un gran èxit i com ja s'ha dit s'hi troben contes com *L'aneguet lleig*, *El vestit nou de l'emperador*, *La sireneteta*, *El soldadet de plom* i altres títols avui en dia de fama mundial.

Espanya es va incorporar més tard a aquesta corrent literària popular. Entre els autors i autores més destacats podem citar a Cecilia Böhl (més coneguda pel seu pseudònim, Fernán Caballero) que va recollir el folklore infantil, llegendes i rondalles en obres com *Contes, oracions, endevinalles i refranys populars i infantils* (1874).

El 1884, el Pare Luís Coloma va publicar una col·lecció de contes per a infants anomenat *Lectures recreatives*, i entre ells trobem el famós *Ratoncito Pérez* que està inspirat en una llegenda popular i, que va ser un encàrrec de la Reina María Cristina, que va demanar al Pare Coloma que escrivís un conte quan al seu fill Alfons XIII, que llavors tenia 8 anys, li havia caigut una dent. En aquests moments també destaca a Espanya la creació de l'editorial "Saturnino Calleja", amb els *Contes Calleja*, amb il·lustracions i uns preus molt assequibles que els van fer molt populars a l'època.

És en el segle XIX quan realment podem parlar d'un creixement d'autors dedicats a la literatura infantil. En aquesta època també surgen títols i autors de la literatura per a infants que han passat a ser clàssics i imprescindibles d'aquesta literatura com serien: *Alicia en el país de les meravelles* (Lewis Carrol, 1865), *L'illa del tresor* (Robert L. Stevenson, 1883), *El llibre de la selva* (Rudyard Kipling, 1894), els grans clàssics de Jules Verne com *La volta al món en 80 dies* (1873), *Les aventures de Tom Sawyer* (Mark Twain, 1876), o les *Aventures de Pinotxo* (Carlos Collodi, 1883).

Si parlem més concretament de les Illes Balears no podem deixar d'esmentar al manacorí Mossèn Maria Alcover i Sureda que recopila els contes populars de l'illa de Mallorca. Recull les rondalles mallorquines de tradició oral sota el pseudònim de Jordi des Racó i, les publica a

partir del 1880 amb el títol *Aplec de Rondalles Mallorquines d'En Jordi d'es Racó*, dividits en vint-i-quatre volums. Aquestes rondalles són escrites en el seu mallorquí original en una època que aquest fet no era ben vist. També dir que en la recopilació, a cada rondalla s'especifica qui l'havia contat, també si la van contar diferents persones i si eren de diferents o del mateix poble. Com diu M, de la Pau Janer, en les rondalles mallorquines trobem un gran paral·lelisme amb el contes dels germans Grimm ja que a l'aplec s'adapten els paisatges, els personatges, el menjar etc a la realitat mallorquina.

Al segle XX podem parlar de l'autèntic esplendor de la literatura infantil com a expressió autònoma, ja que ara per fi els autors tenen en compte els interessos i vivències dels infants i intenten mostrar personatges molt més elaborats i propers als infants. Un gran exemple en seria la publicació l'any 1904 de l'obra de *Peter Pan*. Aquest i altres personatges van aflorar en el món de la literatura infantil com *Pippi Calcesllargues* (Astrid Lingren, 1945) o *Mary Poppins* (Pamela L. Travers, 1935).

Així, van sorgint autors i obres que revolucionen el món de la literatura infantil amb la seva creativitat i fantasia com *El Petit Príncep* (Antoine de Saint-Exupéry, 1943), "Contes per telèfon" (Gianni Rodari, 1960), "La història interminable" (Michael Ende, 1979) i molts altres prestigiosos autors com Maurice Sendak, Roald Dahl, Eric Carle o Leo Lionni, entre d'altres.

De la mateixa manera que al segle XIX, a Espanya també s'incorpora tard el gran esplendor de la literatura infantil del s. XX. Abans de la Guerra Civil, només tres noms destacaven: Salvador Bartolozzi (destacat il·lustrador), Elena Fortún i Antonio Robles.

Cal destacar que a Mallorca l'any 1934 el filòleg Francesc de Borja Moll Casanovas fundà l'Editorial Moll com a continuació de l'obra cultural de Mn. Antoni M. Alcover Sureda.

A causa de la guerra la producció editorial es va veure truncada i fins als anys 40 no van ressorgir nous escriptors amb un gran reconeixement com Montserrat del Amo, Ana María Matute, Carmen Vázquez Vigo, Gloria Fuertes o Antonio Rodríguez Almodóvar.

Entre el 1975 i el 1985 és quan a Espanya es produeix l'autèntica explosió de la literatura infantil i juvenil on sorgeixen els autors més destacats en l'actualitat (Jordi Serra i Fabra, Fernando Alonso, Juan Farias, Miguel Calatayud, Alfonso Ruano, Carme Solé, entre d'altres.

A les Illes Balears cal destacar el professor Ramon Bassa que publica infinitats d'obres destinades a infants i a docents per a l'aprenentatge de la llengua. Cal destacar la col·lecció de

contes infantils *De mica en mica* formada per 20 petits contes dirigits a infants que s'inicien a l'hàbit de la lectura. Aquests llibrets de lectura progressiva avui en dia encara s'utilitzen a les escoles ja que estan pensats perquè l'infant aprengui a identificar les lletres, es familiaritzi amb el sistema de fonemes i la seva grafia d'una manera gradual i sistemàtica i també, les accions més quotidianes.

2.2.2. ELS CONTES AL MARROC

Per començar cal dir que al Marroc hi conviuen diferents llengües: el berber o amazic, el darija (que és l'àrab dialectal que es parla al Marroc) i l'àrab clàssic que és el que s'utilitza en la literatura, premsa, etc en tot el món àrab.

Com assenyala Montserrat Cendra en el llibre *Contes de l'altra Riba*, a Marroc hem de tenir present que la literatura oral avui en dia encara té un paper molt important ja que, una gran part de la població adulta és analfabeta. També una població rural molt vinculada a la terra i a la seva cultura, sense gaire accés a la cultura escrita i que si ho fa és en àrab. El patrimoni literari tradicional berber es transmet oralment.

Cal diferenciar també que, mentre aquí, com s'ha parlat en l'apartat anterior, es diferencien els contes pels infants, al Marroc, aquesta distinció no es fa i els contes s'expliquen a un públic de diferents edats i si els infants no els entenen, no representa cap problema ja que si no l'entenen en aquell moment, ja l'entendran més endavant.

No es pot negar que els contes marroquins tenen una influència notable de *Les mil i una nits* que és una recopilació d'històries provinents de Pèrsia, l'Índia, d'Egipte, d'Iraq i en menor quantitat de Grècia i la cultura hebrea. És per això que aquest compendi té una empremta més oriental i, sense deixar de dir que el fil conductor ve de la veu de "Xahrazad", que probablement és d'origen indi. Pel contrari, els contes de la rondallística popular del Marroc, ja sigui en àrab o en berber, s'hi reflecteix els substrat amazic típic del Magreb. També es pot veure que, en general, els contes de *Les mil i una nits*, són més complexes i elaborats que els marroquins; aquest fet es pot atribuir a que la recopilació ha estat reescrita amb els segles i això els hi ha donat densitat literària i els ha allunyat de la tradició oral.

Com s'ha dit anteriorment, la tradició oral avui en dia encara té un paper molt important al Marroc. Per això hem de parlar dels “contacontes” i hem de fer la distinció entre els professionals i les afeccionades.

- Els narradors professionals sempre són homes i podem dir que estan especialitzats en llargues històries èpiques àrabs, amb grans herois que realitzen grans gestes i viuen grans aventures (que es poden allargar dies i entremig s'hi intercalen històries més curtes). És típica la imatge del narrador en una plaça envoltat de gent escoltant. Aquests narradors són homes vells, i actualment sembla que no hi hagi d'haver relleu generacional. Crec convenient esmentar que l'any 2000, la famosa plaça “Jem'al Fna” va ser nomenada patrimoni mundial de l'oralitat.
- Les narradores afeccionades gairebé sempre són dones grans, àvies narradores. Expliquen majoritàriament contes meravellosos i aquests són narrats a casa, al vespre, ja que es creu que és en aquest moment l'hora de narrar sinó pot dur mala sort. El públic és familiar, sobretot femení i d'infants. Aquesta tasca de les àvies narradores és força menysvalorada pels homes i, fins i tot per les dones, que es sorprenen que algú pugui interessar-se per la seva tradició oral.

Podem trobar punts d'unió o paral·lelismes entre els contes del Marroc i els europeus, o que si més no, ens els recorden. A continuació en veiem alguns:

Dins els contes meravellosos apareix l'ogre o ogressa que es pot relacionar amb les bruixes. Sovint es trenca l'ordre social amb la mort de la mare i l'arribada de la madrastra, la pobresa dels pares que força a l'abandó... però la diferència seria que, si bé en els contes europeus el progenitor parteix per negocis, en els marroquins ho fa per motius religiosos: un pelegrinatge a la Meca. També abunden personatges de l'ultra món: els ifrits que són associats al mal i que es podrien acostar als dimonis i els djinns, que poden ser bons o dolents. En les faules o contes d'animals hi ha dos autèntics protagonistes: l'eriçó i el xacal que, sovint es presenten en conflicte en un duel per demostrar quin dels dos és més llest. Un altre animal que té un paper molt important en les rondalles d'animals és el ruc, un animal de càrrega que avui en dia encara té una gran presència al Marroc. Aquest és company de feina i de viatge de molts dels herois dels contes. Com en el nostre cas, al ruc se li atribueixen defectes com la tossuderia i la beneitura així que, a vegades no se sap qui és més beneit, si l'animal o l'amo. També esmentar que no falten els contes on hi apareixen els lladres. Un personatge que sovint apareix com a secundari és el jueu. La serventa també apareix en molts contes com a

personatge secundari i, més que una minyona, és una esclava. Cal dir que aquesta serventa sempre és negra. Un altre punta a abordar, encara que no ho pugui semblar, és que als contes del Marroc no hi ha una gran presència religiosa ni tampoc una clara voluntat moralitzant.

Per finalitzar aquest apartat m'agradaria dir que, avui en dia, s'està perdent bona part de la narració de contes a les cases. Tan a Espanya com al Marroc, la televisió, internet etc han tingut un paper clau en la pèrdua del costum de narrar històries.

2.3. CLASSIFICACIÓ DELS CONTES

Existeix una gran dificultat a l'hora de classificar els contes. Des de la gran explosió d'aquest tipus de literatura han sigut molt els autors que han escollit aquesta línia d'estudi sobre els contes.

A continuació veiem alguns d'aquests autors i les seves propostes de classificació:

- L'alemany Wilhelm Wundt, entre 1911 i 1920 va publicar *La psicologia dels pobles* on proposava la classificació dels contes en set grups:

- 1. Contes-faules mitològiques.**
- 2. Contes meravellosos purs.**
- 3. Contes i faules biològics.**
- 4. Faules pures d'animals.**
- 5. Contes "sobre l'origen".**
- 6. Contes i faules humorístics**
- 7. Faules morals**

Aquest intent de classificació dels contes s'ha repetit per altres estudiosos de diferents disciplines. Per la repercussió que han tingut posteriorment cal destacar dues propostes de classificació: la d'Arne-Thompson i la de Vladimir Propp.

- Al finlandès Antti-Aarne, des de l'associació "Folklore Fellows" creada el 1907, se li va encarregar que iniciés un assaig de classificació dels contes. Així el 1910 es publicava l'esquema fonamental que serviria per poder anar ampliant la classificació. L'objectiu fonamental era el de poder classificar els diferents tipus de contes amb elements comuns que es trobaven repetits en les recopilacions, diferenciant-los de les

múltiples versions que existeixen basades en un mateix tipus. El folklorista estatunidenc Stith Thompson va traduir el sistema de classificació d'Aarne a l'anglès l'any 1928 per posteriorment ampliar-lo. El 1961 Thompson va publicar l'obra definitiva del catàleg d'Aarne creant el *Sistema Aarne-Thompson (AT o AaTh)*. Així que la classificació d'Aarne-Thompson es va dividir en sis grans grups on dins d'aquests hi havien subgrups:

1. **Contes protagonitzats per animals.** En aquest es diferencia si aquests animals són salvatges o no i la interacció o no interacció amb els humans.
2. **Contes on l'essencial és la màgia.** Dins d'aquest s'inclouen els relats amb enemic màgic, els contes on un ésser proper al protagonista es transforma i els contes on apareixen objectes màgics. També els contes religiosos on atribueix la màgia a la presència de Déu o del dimoni.
3. **Contes de persones corrents.** Dins aquests grup hi trobem les històries sobre la bona conducta especialment en l'àmbit domèstic i infantil i, els contes que analitzen les classes socials (sovint el matrimoni amb la princesa o el príncep condueix a un ascens social).
4. **Contes on predomina el dolent.** Aquest antagonista en forma de gegant o ogre que és vençut amb enginy i bones obres.
5. **Contes d'humor.** Contes on hi apareixen personatges de burla o ridículs o basats en acudits.
6. **Contes basats en una fórmula i repetició d'episodis similars provinents de la tradició oral.** Aquesta repetició s'articula al voltant d'un nombre (el tres o el set) fins al final o desenllaç.

Aquest sistema de classificació ha sigut recentment ampliat l'any 2004 per Hans-Jörg Uther rebatejat amb el nom d'*Índex Aarne-Thompson-Uther* o *Índex ATU*.

- Aquesta classificació Aarne-Thompson va ser criticada per altres folkloristes, especialment per Vladimir Propp. L'autor rus publica l'any 1928 la seva tesis titulada *Morfologia dels contes de fades*, recollint més de cent mostres de contes de tota Rússia, estudiant i analitzant les estructures que sustenten els contes russos. Encara que en la seva tesis no va presentar una classificació general dels contes, si va contribuir a delimitar el grup dels contes meravellosos, els més enigmàtics i els profunds. En la seva tesis Propp, va analitzar els contes populars fins que va trobar una sèrie de punts recurrents que creaven una estructura constant en totes les narracions; és

el que es coneix com *Les funcions de Propp*: són una sèrie de 31 punts recurrents en tots els contes de fades populars. Encara que com ell diu, no tots ells apareixen en tots els contes, la seva funció bàsica sovint existeix i l'ordre és pràcticament el mateix.

Aquests 31 punts batejats com *Les funcions de Propp* són els següents:

1. Allunyament: un dels membres de la família s'allunya o ha de partir.
2. Prohibició: recau una prohibició sobre l'heroi.
3. Transgressió: la prohibició és transgredida.
4. Coneixement: l'antagonista entra en contacte amb l'heroi.
5. Informació: l'antagonista rep informació sobre la víctima.
6. Engany: l'antagonista enganya l'heroi per apoderar-se d'ell i dels seus béns.
7. Complicitat: la víctima és enganyada i així ajuda l'agressor.
8. Malifeta: l'antagonista origina un perjudici a un dels membres de la família.
9. Mediació: es fa pública la malifeta, hom formula una petició o ordre a l'heroi, se li ho permet o se l'obliga a marxar.
10. Acceptació: l'heroi decideix marxar.
11. Marxa: l'heroi parteix.
12. Prova: el donant sotmet l'heroi a una prova que el prepara per rebre una ajuda màgica.
13. Reacció de l'heroi: l'heroi supera o no una prova.
14. Regal: l'heroi rep un objecte màgic.
15. Viatge: es condueix l'heroi a un altre regne, on hi ha l'objecte que cerca.
16. Lluita: l'heroi i el seu antagonista s'enfronten en un combat directe.
17. Marca: l'heroi queda marcat.
18. Victòria: l'heroi venç l'antagonista.
19. Esmena: es repara la malifeta.
20. Retorn: l'heroi torna a casa.
21. Persecució: es persegueix l'heroi.
22. Socors: s'auxilia l'heroi.
23. Retorn d'incògnit: l'heroi retorna, a casa seva o a un altre regne, sense que el reconeguin.
24. Fingiment: un fals heroi reivindica els èxits assolits que no li corresponen.
25. Tasca difícil: hom proposa a l'heroi una missió difícil.
26. Compliment: l'heroi du a terme la missió difícil amb èxit.
27. Reconeixement: hom reconeix l'heroi.
28. Desencarcarament: el fals heroi queda en evidència.

29. Transfiguració: l'heroi rep una nova aparença.

30. Càstig: l'antagonista és castigat.

31. Noces: l'heroi es casa i puja al tron

La Morfologia de Propp estableix que un conte és meravellós quan en el seu relat conté aquestes funcions.

Cal afegir que les conclusions d'aquest autor van ser difoses i discutides a Europa trenta anys després de la seva publicació ja que, no va ser fins l'any 1958 que se'n va fer la primera traducció a l'anglès.

- Des del s. XVIII hi ha hagut molts intents de classificació dels contes. Es pot dir que totes les classificacions són arriscades ja que pocs són els contes que s'ajusten a un tipus exclusiu. La classificació variarà segons el criteri en el que s'agrupen.

A continuació presento una classificació molt repetida i acceptada actualment segons els següents criteris: l'autor, el tema, els personatges, els destinataris i la naturalesa dels fets narrats.

Segons l'**autor**, hi ha dos grans tipus de contes: el **conte popular** i el **conte literari**.

El **conte popular o rondalla** és una narració tradicional de transmissió oral i d'autor desconegut. Es presenta en múltiples versions que coincideixen en l'estructura però discrepen en els detalls. Dins d'aquests trobem tres subtipus: els contes de fades o contes meravellosos, els contes d'animals o faules i els contes de costums. Val a dir que el mite i la llegenda són també narracions tradicionals però es solen considerar gèneres autònoms.

El **conte literari** és el conte concebut i transmès mitjançant l'escriptura i d'autor conegut. El text, fixat per escrit, es presenta generalment en una sola versió sense el joc de variants característic del conte popular.

Segons el **tema**, hi ha múltiples classificacions possibles, segurament aquesta és la classificació en la que hi podem incloure una gran diversitat de categories. En termes generals però, es pot fer una possible agrupació entre:

- **Contes fantàstics o meravellosos.**
- **Contes de terror.**
- **Contes d'amor.**
- **Contes de suspens i intriga.**
- **Contes de viatges.**

- ...

Segons els **personatges** que hi apareixen, es poden classificar en:

- **Contes de fades, princeses...**
- **Contes policíacs, d'espies...**
- **Contes d'animals o plantes (faules)**
- **Contes de personatges històrics**
- **Contes de fantasmes, monstres...**
- ...

Segons el **destinatari**, s'estableix una classificació que només es pot aplicar als contes moderns ja que, en el passat no es distingia aquest tipus de factor en la creació literària que distingeix entre:

- **Contes per a infants (literatura infantil).**
- **Contes per a adults.**

Segons la naturalesa dels fets que es narren, podem dividir els contes en dos grans grups: els **contes realistes** i els **contes no realistes**.

- El **conte realista** es pot dir que forma part del que coneixem com a “literatura del possible”, on els fets que es narren podrien succeir perfectament en la realitat. Dins d'aquest grup hi trobem el conte:
  - **Policial:** on es planteja un enigma que s'intenta resoldre a través d'una investigació. Hi ha dos grans classes de relats policials: el “policial d'enigma” i el “policial negre”. En el primer destaca la figura d'un detectiu i, en el segon, el personatge principal pot ser el criminal o víctima.
  - **Costumbrista:** conta accions a partir de personatges d'una època i d'un espai concret. Es caracteritza per la sàtira i l'exageració dels costums; els desenllaços solen ser abruptes.
  - **Realista social:** exposa problemes socials, preocupacions referides a la pobresa, la marginalitat, la explotació, la falta de dignitat o l'abús de poder.
  - **Humorístic:** narren situacions absurdes, exageracions i personatges que s'aproximen a caricatures generant una atmosfera grotesca. Persegueixen l'efecte còmic.

- **Psicològic:** el problema central està relacionat amb els conflictes íntims d'algun personatge en relació amb el seu entorn o amb ell mateix.
- El conte **no realista** pertany a la “literatura no realista” que, a la vegada es subdivideix en diverses classificacions. Totes aquestes narracions coincideixen en què els fet que es relaten poden desafiar a la lògica natural humana o estan allunyats de la nostra realitat quotidiana. Dins d'aquest grup hi trobem el conte:
  - **Fantàstic:** introdueix a l'àmbit de la normalitat l'inexplicable, creant dubtes en el lector o en els personatges sobre la naturalesa dels esdeveniments i no es troba una resposta única davant els fets. El fet que s'interpreta com a impossible es troba dins d'una situació realista o quotidiana.
  - **Estrany:** el món imaginari es confon amb el real creant situacions irreal; es diferencia del fantàstic pur ja que té una explicació lògica, com podria ser, per exemple, el somni d'un personatge.
  - **Meravellós:** els fets sorprenents o estranys s'expliquen per intervenció de la màgia (pocions, bruixeria, encanteris), essent els personatges habituals déus, fades, nans o follets que creen una atmosfera d'encantament i transformació.
  - **Ciència ficció:** els fets anormals i insòlits es justifiquen racionalment amb explicacions o teories científiques; hi intervenen robots, viatges intergalàctics, extraterrestres, màquines del temps, etc.

2.4. CARACTERÍSTIQUES DELS CONTES

Com ja s'ha dit, en els diferents contes sovint trobem una sèrie d'estructures, personatges, accions, etc, que s'hi repeteixen; és a dir, que gairebé tots, tenen unes característiques comunes.

Vegem a continuació aquestes característiques:

2.4.1. ESTRUCTURA NARRATIVA FIXA

Sobretot en el conte tradicional o rondalla hi trobem un esquema narratiu que agrupa els diferents fets o seqüències narratives en cinc moments:

1. Situació inicial: presentació d'alguns dels personatges de la narració i de les seves circumstàncies.
2. conflicte: qualsevol fet o acció que modifica la situació inicial.

3. Acció: reacció d'algun dels personatges per intentar resoldre el conflicte. És la seqüència o la part més important de la narració.
4. Resolució: el resultat de les accions precedents.
5. Situació final: tornada a una situació estable diferent de la inicial.

2.4.2. TIPUS DE PERSONATGES QUE APAREIXEN

Els personatges són éssers, ja siguin humans, animals o imaginaris, que formen part de les obres literàries. Aquests són els que s'encarreguen de dur a terme les accions, els hi succeeixen coses i poden evolucionar al llarg de la història.

Tot i que no sempre apareixen tots, podem diferenciar diferents tipus de personatges segons el seu **protagonisme**, la seva **transformació**, la **imatge que transmeten** i la seva **caracterització**.

Segons el seu **protagonisme** podem diferenciar:

- **Personatge principal:** són els protagonistes de la història en el que es basa la narració i evolucionen al llarg d'aquesta.
- **Personatge secundari:** són els personatges que participen en moments crucials de la narració però la seva participació al llarg de la història és molt menor que la del protagonista.
- **Personatge portaveu:** la narració de l'acció recau sobre aquests personatges. Aquest fet pot quedar en mans de personatges secundaris, dels protagonistes o d'un narrador omniscient i impersonal que no forma part de les accions
- **Antagonista:** és el dolent de la història. És el personatge de la trama que representa l'oposició al protagonista.

Segons la seva **transformació**:

- **Personatge estàtic:** són els personatges que no presenten cap evolució al llarg del conte, és a dir, que presenten les mateixes característiques al principi i al final de la història.
- **Personatge dinàmic:** són els personatges que, al contrari dels anteriors, si presenten una transformació al llarg del conte. Aquesta transformació pot ser positiva o negativa i sovint la pateixen els personatges principals.

Segons la **imatge que transmeten**:

- **Personatge arquetip**: són personatges que personifiquen alguna virtut o defecte de forma idealitzada.
- **Personatge estereotip**: també coneguts com a “personatges clixé” ja que són molt previsibles i representen comportaments o idees molt conegudes.

Segons la seva **caracterització**:

- **Personatges plans**: descrits a partir de reduïdes característiques bàsiques per tal de que el públic o lector els identifiqui. Al llarg de la narració les seves característiques es mantenen intactes.
- **Personatges rodons**: aquells que són descrits al llarg de tota l’obra a partir de les transformacions que van tenint. Normalment les seves descripcions són molt més detallades i profundes que la dels personatges plans.

2.4.3. TIPUS DE NARRADORS

El narrador és la identitat creada per l’autor que narra els esdeveniments del conte. És l’encarregat d’explicar el seu punt de vista dels fets. És utilitzat com a estratègia artística per donar un cert atractiu a la història que es descriu.

Els narradors més habituals són:

- El **Protagonista**: els esdeveniments són narrats en primera persona del singular. Forma part de la història, essent el protagonista que assumeix el rol d’explicar la seva visió subjectiva. Té una participació activa en les accions.
- El **Testimoni** o **Observador**: adquireix el rol d’espectador en primera persona però té una òptica aliena als fets de la història. Explica el seu punt de vista sobre el que passa i el que fan altres personatges. Relata objectivament.
- L’**Interlocutor** o **De Monòleg Interior**: narra en segona persona del singular (tu, vostè, vós) com si parlés amb un tercer però, en realitat, manté un diàleg amb ell mateix.
- l’**Heterodiegètic**: narra en tercera persona (ell/ells, ella/elles). Relata des d’un punt de vista objectiu dels fets però no s’hi involucra.

- L'**Omniscient**: conta en tercera persona les accions que s'evidencien a l'exterior i l'interior dels personatges: els seus moviments, els seus pensaments i sentiments més íntims. Ho sap tot dels personatges tot i no formar part de la història. No té opinió sobre els fets que succeeixen.
- L'**Objectiu**: o "Observador extern". Explica amb informació concreta, no és subjectiu i no conta els pensaments i/o sentiments dels personatges. Narra des de fora en tercera persona, els fets amb dades precises i exactes sobre els escenaris o accions que van passant al conte.
- L'**Equiscient**: utilitza la tercera persona i no sap més enllà del que coneix el protagonista o algun altre personatge del conte. Només parla de les característiques físiques o estètiques, vivències o experiències d'algú puntual sense saber res vers els sentiments. Explica els fets tal i com els veu. En els contes de detectius apareix molt aquest tipus de narrador ja que diu el que fa el protagonista però no indaga en la ment.

2.4.4. FÓRMULES DE COMENÇAMENT I ACABAMENT DELS CONTES

En els contes s'utilitzen una sèrie de marques formals constants entre les quals hi destaquen les fórmules d'iniciar-los i tancar-los. Com diu Felip Munar, aquestes fórmules ofereixen una gamma molt variada i delimiten un espai textual on diversos fets especials poden tenir lloc. Són fórmules fixes utilitzades sempre de la mateixa manera i amb escasses variacions. És molt habitual que continguin paraules de termes màgics.

Alguns exemples d'aquestes fórmules més habituals són:

- **Fórmules de començament** dels contes:

"Hi havia una vegada...", "Això era i no era...", "Vet aquí que una vegada...", "Això era i no era, i bon viatge faci la cadenera...", "Un conte us explicaré, tan bé com jo sabré; si l'escolteu el sentireu i qui no el sentirà no el sabrà...", "Vet aquí en aquell temps que les bèsties parlaven i les persones callaven..." etc.

Amb aquestes fórmules de començament es simbolitza l'abandonament del món concret de la realitat i, l'endinsament en un món on tot és possible.

- **Fórmules d'acabament** dels contes:

“... i conte contat, ja s’ha acabat”, “...catacric, catacrac, conte acabat.” “...catacrac, catacric, conte finit.”, “... i vet aquí un gat, i vet aquí un gos, i aquest conte ja s’ha fos.”, “...i vet aquí un gos, i vet aquí un gat, i aquest conte s’ha acabat.”, “...i tot això és tan veritat que potser mai no ha passat.” etc.

Amb aquestes fórmules d’acabament es pretén retornar al lector o oient al món concret.

2.5. INTERPRETACIONS DELS CONTES

Sabem que els contes tenen un caràcter moralitzador que sovint és ocult però si hi indaguem un poc, podem treure’n la moralina.

Com diu Felip Munar, molts autors s’han interessat pel significat dels contes i n’han extret teories. Veiem-ne a continuació algunes:

- La teoria Mítica de F.M. Müller:

Aquesta teoria Mítica o Indoeuropea va ser formula a mitjans del s. XIX pel filòleg F.Max Müller en la seva obra *Essay in Comparative Mythology* (1856) i és fruit de les recerques filològiques comparatistes. L’autor creu que les rondalles serien derivacions degradades dels mites solars indoeuropeus: el cel, la nit, l’albada, el sol i els fenòmens meteorològics. El mite primitiu es transforma en llegenda i aquesta en les rondalles.

Abans de la formulació d’aquesta teoria ja hi havia prou indicis que l’afavorien; els Germans Grimm havien posat en relleu les semblances de les rondalles europees, perses i índies, i postulaven l’existència d’un folklore i un pensament comú indoeuropeu (Josep Temporal, *Galàxia Propp*)

- La teoria psicoanalista de B. Bettelheim:

Bruno Bettelheim en la seva obra *Psicoanàlisis dels contes de fades* fa un enfocament psicològic que cerca en el profund d’allò psíquic l’origen, la naturalesa i la funció dels contes. Aquesta interpretació és molt complexa i alhora molt interessant ja que es basa en teories freudianes de l’acompliment del desig. La importància de les rondalles en el desenvolupament psicològic de l’infant que el duu fins a la maduresa, rau en el fet que l’ensenyen a acceptar la problemàtica de la vida sense ser vençut per ella ni resignar-s’hi, i a enfrontar-s’hi com una possibilitat de reeixir de donar sentit a la pròpia existència. Bettelheim interpreta els elements dels contes com a “símbols” que tenen una lectura psicològica a la vida real.

- **El formalisme de V. Propp:**

Vladimir Propp diu que el conte és un relat construït segons la successió de funcions (*Les funcions de Propp* ja esmentades) . Les funcions són una sèrie d'elements constants i permanents del conte, qualsevol que siguin els personatges que les realitzen. El nombre total de funcions és 31. Els personatges que realitzen les funcions són: l'agressor, el donant, l'auxiliar, la princesa, l'heroi i el fals heroi.

- **La concepció ecològica del llenguatge de G. Janer Manilla:**

L'any 1982, Janer Manilla proposava la didàctica de l'ecologia del llenguatge, que s'oposava a l'empobriment i la degradació expressiva en els quals ens trobem immersos els parlants d'una llengua. Una part important dels seu mètode didàctic es basa en l'exploració directa dels llenguatges orals, i reivindica la utilització de la literatura oral per a combatre o frenar aquest empobriment. (G. Lluch i R. Serrano, *Noves lectures de les Rondalles Valencianes*).

2.6. ELS BENEFICIS DE TREBALLAR ELS CONTES AMB INFANTS

Com bé assegura Núria Ribera, professora de psicologia de la UB, llegir, contar contes als infants i que ells llegeixin els hi produeix una sèrie de beneficis com són:

- **El desenvolupament emocional:**

Com ja s'ha dit, des de que Bruno Bettelheim va escriure *Psicoanàlisi dels contes de fades* molts altres autors, pedagogs, psicòlegs i terapeutes han posat de manifest els avantatges de disposar d'unes històries fantàstiques en les quals es reflecteixen els problemes de la vida, les emocions associades i les maneres d'enfrontar-s'hi.

Els infants troben en els contes personatges que poden viure un paral·lelisme amb els seus problemes, com podria ser la por de perdre els pares, les exigències de créixer, la presència del dolor i de la mort. En els contes els personatges troben ajudes, tenen força, poders, enginy i perseverança. Un conte es pot aturar i continuar quan es vulgui i es pot repetir tantes vegades com un desitgi i amb aquest recurs, els infants es van fent més capaços d'afrontar situacions i emocions de la vida real. En els contes, els infants poden trobar també representacions d'allò que voldrien ser o fer i que saben que en la vida real seria impossible; així que en els contes poden veure complerts els seus desitjos. Gràcies als contes també poden conèixer emocions

que no experimenten en les seves vides reals i ampliar així els seu ventall de sentiments davant noves situacions.

- **El coneixement del món:**

A través dels contes, els infants poden conèixer elements de la cultura popular, fets, costums d'altres cultures, altres cultures, paisatges, animals reals, personatges fantàstics... Els contes poden donar peu a noves qüestions i fer hipòtesi responent a aquestes noves preguntes. La literatura infantil dóna peu a que els infants vulguin aprendre coses noves.

- **El desenvolupament del llenguatge:**

A partir dels dos anys d'edat, és quan hi ha la gran explosió del llenguatge i els nens tenen una gran capacitat per aprendre paraules noves. Els infants als quals se'ls hi han contat molts contes tenen un vocabulari molt més ric que els que no han estat estimulats d'aquesta manera ja que en els contes s'utilitza un llenguatge diferent i divers del que fem servir en les converses quotidianes.

Les estructures narratives pròpies dels contes també són diferents a la de les converses i els infants aprenen a reconèixer-les, i, més tard, a imitar-les quan escriuen o fins i tot, a l'hora de fer una explicació.

També, com que alguns contes inclouen cantarelles, rodolins, jocs de paraules etc, a través d'aquestes, sovint, els infants comencen a fixar-se en els sons.

- **El desenvolupament de l'escriptura i la lectura:**

Quan llegim contes als més petits aquests aprenen aspectes propis de la lectura i l'escriptura com serien: girar les pàgines, entendre el que les il·lustracions mostren, el que les lletres expliquen, reconèixer la direcció de la lectura... i també coneixements gràfics com la forma de les lletres i la disposició gràfica.

- **L'iniciació en l'art** a través de les il·lustracions.

Avui en dia, els infants coneixen un món pensat per ells ple d'imatges, dibuixos i colors i és per això que tenen una gran habilitat per centrar-hi l'atenció i, impregnar-se per les sensacions i emocions que aquests els hi transmeten.

En els contes infantils es poden trobar molts estils diferents de dibuix, de tècniques o de composició de les pàgines. Comentant les il·lustracions, els infants aniran definint els seus gustos. Si copien aquestes il·lustracions, desenvoluparan la seva imaginació i creativitat ja que la còpia és també una font d'aprenentatge i inspiració.

- **L'afavoriment de la relació infant-adult:**

Quan un adult conta un conte als infants es crea un clima de confiança i intimitat. Als infants els hi agrada tenir un adult a prop, amb aquest clima de confiança, amb la seguretat que aquesta interacció durarà l'estona que dura el conte. Viure els continguts emocionals dels contes conjuntament també afavoreix a la confiança creant vincles efectius.

2.7. ELS CONTES DINS EL CURRÍCULUM

Dins el Currículum d'Educació Primària de les Illes Balears (LOMQE), el conte apareix com a contingut de les àrees de Llengua Catalana i Literatura i Llengua Castellana i Literatura ja siguin a treballar de forma oral o escrita:

- **Del primer al tercer curs:**

- Escolta i reproducció de textos i jocs lingüístics o de tradició oral de la literatura de les Illes Balears: dites, contes, endevinalles, rodolins, cançons, embarbussaments, gloses, rondalles, llegendes, etc., i memorització d'alguns d'aquests textos o jocs.
- Comprensió d'informació bàsica en diferents tipus de text: cartells, anuncis, contes, descripcions, notícies, felicitacions, instruccions, poemes, etc., i valoració de la seva funcionalitat.
- Textos literaris i no literaris. Literatura de les Illes Balears. Prosa i vers. El conte, el teatre, la poesia, endevinalles, etc. Recursos literaris: la comparació.
- Textos propis de la tradició literària popular: textos de tradició oral (llegendes, rondalles, cançons populars, contes, etc.). Textos de gènere narratiu (contes, biografies, autobiografies, novel·la d'aventures, de ciència-ficció, de fantasia). Textos d'altres gèneres (teatre, poesia) adequats als interessos infantils.

- **Del quart al sisè curs:**

- Comprensió i valoració dels diferents tipus de text oral, pròxims a la vida quotidiana dels infants, en diferents suports, captant-ne el sentit global i la idea principal. Textos orals procedents dels mitjans de comunicació i Internet. Textos orals amb sentit irònic, de dobles sentits. Textos de la tradició oral de les Illes Balears.
- Escolta i reproducció de textos i jocs lingüístics o de tradició oral de la literatura de les Illes Balears: dites, contes, endevinalles, rodolins, cançons,

embarbussaments, gloses, rondalles, llegendes, etc., i memorització d'alguns d'aquests textos o jocs.

- Textos literaris i no literaris. Literatura de les Illes Balears. El llenguatge literari i els recursos literaris. Els gèneres literaris: narrativa (conte i novel·la), poesia (sí·labes dels versos, rima, versos i estrofes) i teatre (personatges, acotacions, actes i escenes). Tipus de narrador. Altres gèneres literaris.
- Textos propis de la tradició literària popular: textos de tradició oral (llegendes, rondalles, cançons populars, contes, etc.). Textos de gènere narratiu (contes, biografies, autobiografies, novel·la realista, d'aventures, de misteri, de ciència-ficció, de fantasia). Textos d'altres gèneres (teatre, poesia) adequats als interessos infantils.

2.8. SELECCIÓ DE CONTES

Una vegada vist el valor educatiu dels contes, i el paper que tenen dins l'educació formal reflectit en el Currículum, és obvi que és imprescindible acostar als infants a aquest món. En aquest acostament, els docents, hem d'oferir tot tipus de lectures a l'alumnat i tenir en ment diferents factors.

2.8.1. ELS TIPUS DE LECTORS

Una de les variables que s'han de tenir en compte són el tipus de lectors. D'aquesta manera, com apunta Richard Bamberger en la seva obra *La promoció de la lectura* (1975), podem dir que n'existeixen quatre tipus en l'edat infantil:

- Els **romàntics**: aficionats als llibres de ficció, en els que els temes sigui la màgia i la fantasia.
- Els **realistes**: que fugen dels contes de caire fantàstic. Els hi agraden les històries que parlen dels amics, la família, etc i que l'argument giri sobre problemes quotidians en els que s'hi poden veure reflectits.
- Els **intel·lectuals**: la seva debilitat són els llibres didàctics, de coneixement, d'experiments, etc, ja que cerquen aspectes d'utilitat pràctica per instruir-se.
- Els **estètics**: són aquells als que els hi agrada la poesia, el so de les paraules i la seva musicalitat.

És obvi que rarament aquests tipus es presenten de forma pura, sinó de forma mixta, encara que sempre sol predominar una o altre tendència de cada lector. Per aquest motiu com a docents, s'han de facilitar lectures en les que es tingui en compte els tipus de lectors que hi pugui haver en l'alumnat ja que "els infants tenen dret a llegir coses que s'adaptin als seus gustos i interessos".

2.8.2. L'EDAT

Com hem vist a l'apartat anterior, els gustos dels infants a l'hora de seleccionar contes del seu interès és divers. Ara bé, els interessos dels infants són molt comuns segons l'etapa evolutiva en la que es trobin.

Veiem a continuació criteris d'elecció segons les etapes evolutives dels infants extreta de l'Equip de Suport a l'Ensenyament de la Llengua del CAIB.

- **Entre 3 i 5 anys:**

Més o menys a partir dels 3 anys d'edat la capacitat de comprensió i els control de l'atenció juntament amb el desenvolupament del llenguatge es produeix la descoberta del món de les rondalles. En aquesta franja d'edat s'han d'escollir històries amb característiques determinades com:

- Un argument senzill i clar sense accions paral·leles.
- Que hi intervinguin pocs personatges i amb característiques ben definides, ja siguin humans o animals però, sobretot agraden els últims.
- Estructures repetitives.
- Contes amb rimes, petites cançons... que l'infant pugui memoritzar i repetir.
- Amb il·lustracions clares i vistoses.

Adequades a aquestes edats serien rondalles com: *En Patufet, Les set cabretes i el llop, Els tres porquets, La rateta que escombrava l'escaleta...*

- **Entre 5 i 7 anys:**

L'edat ideal en la que es prefereixen les rondalles meravelloses. En aquesta franja d'edat s'han d'escollir històries amb les següents característiques:

- Estructures més complexes, amb un major nombre de motius.
- Que hi intervinguin més personatges però amb els rols ben definits.
- Trames més complicades però és convenient que no hi hagi accions paral·leles.
- Introducció d'històries burlesques i on l'astúcia té un paper important.

Adequats a aquestes edats serien contes com: *Els músics de Bremen, La bella dorment, La Ventafocs, la Blancaneus, El sastre valent, El gat amb botes...*

- **Entre 7 i 9 anys:**

En aquestes edats la comprensió, l'atenció, la competència lingüística i el bagatge cultural és major. Tot i això, l'interès per les històries extraordinàries i el gust pel relat oral encara estan latents. La capacitat de distingir entre fantasia i realitat encara no està ben delimitada. Ja es distingeix el sentit de l'humor i ja hi ha capacitat d'entendre dobles sentits. En aquesta franja d'edat és adient escollir històries amb les característiques següents:

- Elements de caràcter burlesc o irònic.
- Narracions amb més d'una acció que transcorri de manera paral·lela a la principal.
- Rondalles meravelloses més elaborades, amb nombrosos motius, arguments més complicats, més personatges, etc.
- Llegendes

Adequades a aquestes edats serien rondalles com: *L'amor de les tres taronges, La pastora de les oques, Aladí, Alí Babà i els quaranta lladres, El vestit nou de l'emperador* etc i totes les rondalles on el protagonista és espavilat i aconsegueix enganyar a l'antagonista. També aquells contes que expliquen trifulgues entre lladres, soldats, hostalers...

- **A partir de 9 anys:**

L'interès per les rondalles meravelloses encara és latent però solen agradar les rondalles per conèixer altres cultures desaparegudes o vives i llunyanes en el temps o en l'espai. Les característiques bàsiques dels contes a partir d'aquestes edats són:

- Arguments atractius i singulars poc previsibles i allunyats dels models més convencionals.
- Escenaris que estimulin la imaginació, exòtics i poc habituals.
- Trames enginyoses i complexes amb finals inesperats.
- Humor i/o ironia.
- Elements de por, humorístics o sentimentals.
- Que el contingut moral sigui poc evident.

A partir d'aquesta edat és ideal introduir tota classe de relats mítics i llegendaris d'arreu del món. Exemples de contes adequats a partir del 9 anys serien: *Alícia en el país de les meravelles, Pippicalcesllargues, L'illa del Tresor, Les aventures de Tom Sawyer* etc.

A part de tenir en compte aquestes característiques dels contes, avui en dia, els editorials ens marquen les edats recomenades per a cada conte.

2.8.3 EL SEXE

Si hem vist en l'apartat anterior, que els interessos i gustos dels nens i nenes a l'hora de llegir és molt comú, hi ha autors que dins d'aquests, diferencien entre sexes. En el ja esmentat llibre de Richard Bamberger, *La promoció de la lectura* (1975) s'hi inclouen estudis sobre aquest factor. A mode de resum podem dir:

Fins als 8 o 9 anys, els gustos són molt comuns en ambdós sexes però a partir d'aquestes edats això va canviant i es va fent més perceptible i es pot observar que:

- Els nens comencen a entusiasmar-se més amb els contes d'aventures i de misteris, les narracions històriques i les biografies. També cal esmentar que s'interessen pels llibres instructius de tecnologia, ciències, invents o sobre els seus hobbies. Els contes d'històries sentimentals no els hi diuen gran cosa.
- Les nenes prefereixen els contes emotius, els temes escolars i familiars i, a partir dels 11 i 14 anys s'interessen sobretot per les històries romàntiques. Comparteixen amb els nens l'interès dels contes d'aventures però els dels llibres instructius i de ciències no solen agradar.

2.8.4. LA POSICIÓ SOCIAL

Atenent també a l'obra dita en l'apartat anterior, s'han dut a terme també estudis sobre els gustos dels lectors segons el seu estatus social.

L'any 1974, a partir d'investigacions austríaques dutes a terme amb infants de 10 anys de diferents classes socials, a mode de resum, es conclou que l'aspecte socioeconòmic no és decisiu en els gustos i l'interès per la lectura. També es conclou que són 4 els factors decisius en aquest:

1. La quantitat de llibres amb els que els infants estan relacionats.
2. La fase de desenvolupament del llenguatge.
3. La intel·ligència.
4. La vocació i dedicació professional dels progenitors, és a dir, el factor socioeconòmic.

Si entenem el número 1 com al número de llibres posats a disposició dels infants, s'ha de considerar als mestres com a un gran aliat.

El doctor Otwald Kropaisch, amb aquests estudis conclou que les possibles desavantatges econòmiques que poden interferir en aquest tema, es poden superar gràcies a una especialíssima dedicació dels docents i la comunitat educativa.

No fa falta dir que l'escola ha de proporcionar les mateixes oportunitats a cada infant, augmentant al màxim el seu potencial lector i els seus interessos a l'hora de la lectura. Si els infants no han tingut una influència positiva en la lectura, abans o fora de l'escola, necessitaran una ajuda especial.

S'ha de dir però, que la conclusió més important que es van extreure d'aquests estudis sobre la posició social i el sexe dels infants a l'hora d'escollir contes és la següent: *"Hasta en un mismo grupo de niños semejantes en inteligencia, edad y trasfondo cultural, es amplísima la gama de las preferencias individuales. Y aunque un conocimiento de las tendencias generales le ayudará al maestro para anticiparse y prever los intereses de sus educandos, no le relevará empero de la responsabilidad que tiene en cuanto a tratar de descubrir los intereses particulares de cada alumno..."*

2.9. LA BIBLIOTECA ESCOLAR I LA BIBLIOTECA D'AULA

Si bé, la transmissió oral dels contes és important, és adient referir-me a les biblioteques escolars i d'aula també a l'hora d'apropar els contes als alumnes. Com diu José Fèlix en el n°41 de la revista *Innovación y experiencias educativas* (2011), La biblioteca escolar i d'aula són un element indispensable en el marc general del procés d'E-A. La biblioteca és molt atractiva per l'alumnat i, amb una correcta planificació de les seves metes i del seu funcionament, aquesta es pot convertir en el marc idoni per l'exercici del plaer de la lectura, pel desenvolupament de la lliure elecció i per ampliar coneixements.

2.10. TÈCNiques D'E-A A L'AULA A PARTIR DELS CONTES

És sabut que en l'etapa d'Educació Infantil el conte és molt utilitzat com a estratègia pedagògica, però, en Educació Primària (a part de treballar-lo com a contingut específic del currículum), el conte també pot ser una molt bona eina per utilitzar a l'aula.

Els contes poden ser una manera lúdica i atractiva d'introduir els temes del Currículum de les diferents àrees i també, els podem aprofitar per a l'educació en valors. És evident que amb

aquests, podem treballar les diferents competències bàsiques i dissenyar diferents activitats per tal d'acostar a l'alumnat als continguts i objectius marcats pel Currículum.

Diferents tipus d'activitats que poden ser un bon recurs a partir del conte per utilitzar a l'aula, i que recomana l'Equip de Suport a l'Ensenyament de la Llengua, serien:

- Crear contes, ja sigui individualment, en petit grup o a nivell d'aula.
- Dramatització d'un conte, ja sigui amb escenificació espontània o amb preparació.
- Treballar el lèxic i les estructures lingüístiques.
- Treballar les habilitats de pensament: endevinar, formular hipòtesis, observar, anticipar, raonar, resumir...
- Creació de debats i converses .
- Crear un arxiu d'imatges per a que els infants puguin crear nous contes.
- etc.

3. PART PRÀCTICA

Una vegada desenvolupat el marc teòric sobre els contes, passem a veure el treball empíric desenvolupat a través de les recollides de produccions de contes d'alumnat de cinquè curs de primària.

3.1. METODOLOGIA

Com ja he dit a la introducció d'aquest Treball de Fi de Grau, en un primer moment volia fer un intercanvi de contes entre dos centres per tal de que la recollida de produccions no fos només pel meu benefici.

Per tal de desenvolupar aquest treball empíric, primerament he hagut de fonamentar-me en el marc teòric. Llavors, per tal d'aconseguir mostres de contes, vaig recórrer a una escola per tal de que l'alumnat me'n pogués proporcionar. Aprofitant que vaig realitzar les meves pràctiques de menció en audició i llenguatge a Tànger, al Marroc i que volia aprofitar l'estada per la realització del meu TFG, sabent de l'escola espanyola Ramon i Cajal, m'hi vaig presentar i els hi vaig demanar la seva col·laboració. Els hi vaig presentar l'activitat detallada en un petit document (veure Annex 1) (Aquí també cal apuntar que demanava la col·laboració de tercer i cinquè curs per a poder fer distincions d'edats i, finalment només hi va participar l'alumnat de cinquè). A part de l'explicació de l'activitat que vaig titular amb el nom de "Mi

cuento favorito”, també vaig incloure una plantilla en la que es redactessin els contes; amb un requadre en el que fer una il·lustració per fer-ho més atractiu, (Annex 2) i un petit qüestionari (Annex 3) per tal d’estudiar així diferents variables d’hipòtesis que ja m’havia plantejat en un primer moment abans de fer el marc teòric i cal dir que, algunes, finalment han estat descartades..

Mentre l’escola redactava els contes ja vaig anar desenvolupant el marc teòric i paral·lelament les meves hipòtesis finals. Una vegada vaig tenir els contes juntament amb els qüestionaris dels infants, els he analitzat i he extret les conclusions que veurem a l’apartat 3.6.

3.2. CONTEXT EDUCATIU

Les produccions dels contes són fetes per l’alumnat de cinquè del “Colegio español Ramon y Cajal” de Tànger, al Marroc. És per això que aquests contes són redactats en castellà, que és la llengua que comparteixen amb el centre mallorquí amb el que havien de fer l’intercanvi.

El colegio Ramon y Cajal és una escola de la xarxa d’escoles públiques espanyoles a l’estranger. El centre es regeix pel currículum espanyol però també s’inclou la llengua àrab. En el moment d’incorporació de l’alumnat al centre, es fan diferenciacions entre els alumnes de nacionalitat espanyola i de nacionalitat marroquina. És per això que l’alumnat marroquí presenta un nivell socioeconòmic alt.

3.3. HIPÒTESIS

Del gran ventall d’hipòtesis que em plantejo després d’haver recopilat l’aspecte teòric dels contes, les hipòtesis que em marco són les següents:

- Tots els contes seran contes populars procedents de reculls europeus.
- Tots els contes tindran alguna fórmula de començament fixa.
- Els contes escrits per nenes tindran protagonistes femenins siguin humans o no.
- Els contes escrits per nens tindran protagonistes masculins siguin humans o no.
- Tots els contes seran apresos a l’escola.
- Tots els contes seran apresos a partir de la lectura i no per transmissió oral.

3.4. OBJECTIUS

Els objectius que pretenc assolir amb aquesta part pràctica del treball són:

Com a objectiu general:

- Verificar o desmentir les meves hipòtesis sobre els contes presentats.

Com a objectius específics:

- Comprobar si els contes escrits són populars i d'origen europeu.
- Comprobar si les fórmules de començament formals que presenten els contes estan assimilades en l'alumnat.
- Comprobar si el sexe de l'alumnat intervé a l'hora de l'elecció dels personatges.
- Comprobar si el paper de l'escola influeix a l'hora d'escollir els contes.
- Comprobar si la manera d'aprenentatge dels contes escollits és la lectura.

3.5. RESULTATS I ÀNÀLISI DE DADES

Després d'analitzar les produccions i les respostes del qüestionari (Annex 4 i 5), i afrontant les hipòtesis plantejades, extrec el següent:

Taula 1:

	Conte	Procedència		Fórmula fixa			
		Popular	Literari	"Europea"	"Marroquina"	Sí	No
1	Hansel i Grettel	X		X		X	
2	El abuelo el nieto y el burro		X				X
3	Els 3 porquets	X		X		X	
4	El pececillo dorado	X		X			X
5	Don Quijote		X	X			X
6	Los cuervos del Jardín		X	X			X
7	Pinocho		X	X			X
8	El pájaro de oro	X		X		X	
9	El conejo y la tortuga	X		X		X	
10	Caperucita roja	X		X			X
11	Caperucita roja	X		X			X
12	Els músics de Bremen	X		X		X	
13	Caperucita roja	X		X			X
14	Barro de Medellin		X	X		X	
15	La liebre y la tortuga	X		X		X	
16	Hermano oso		X			X	
17	El tesoro de León		X	X		X	

18	Els músics de Bremen	X		X		X	
19	El volcán del desierto		X	X			X
20	Pinocho		X	X			X
21	El niño de la selva		X	X			X
22	El calvo, el ciego y el feo		X	X		X	
23	El abuelo y el burro		X	X		X	
24	Caperucita roja	X		X		X	
25	Balto		X	X		X	
26	Los tres cerditos	X		X			X
27	Jorge y el malvado . . .		X				X
28	La tortuga y la liebre	X		X			X
29	Hanafy el burrito		X		X	X	
30	Barro de Medellín		X	X			X
31	Ali baba y los 40 ladrones	X				X	
32	Caperucita roja	X		X		X	
33	La gallina de oro ¹	X		X		X	
34	Bambi, el príncipe del bosque		X	X			X
35	La Bella durmiente	X		X			X
36	Els tres porquets	X		X		X	
37	Blancanieves	X		X		X	
38	La rata y el gato ²	X		X		X	
39	El misterio del faro		X	X		X	
40	Un misteriosa carta de amor		X	X			X
41	Asesinato en el canadián express		X	X			X
42	Tea Stitton y el grupo de baile		X	X			X
43	Blancanieves y los siete enanitos	X		X		X	
44	Caperucita rojo	X		X		X	
45	Los tres cerditos	X		X		X	
46	La sirenita	X		X			X
47	La leyenda del rey errante		X	X		X	
48	Kika superbruja y sus bromas mágicas		X	X			X
49	Kika superbruja. El libro de los hechizos		X	X			X
50	Blancanieves	X		X		X	
51	Había una vez . . . , pero que cuento es ³		X	X		X	
52	Fonchito y la luna		X	X		X	
53	La princesa del bosque		X	X		X	
54	La princesa del desierto		X	X			X
55	Shakespeare. Una noche de verano		X	X		X	
56	Els tres porquets	X		X		X	
57	Misterio en París		X	X			X
58	Te pillé caperucita (caperucita roja)	X		X			X
59	La hormiga y la cigarra	X		X		X	
60	La hormiga y la cigarra	X		X		X	
61	La hormiga y la cigarra	X		X			X

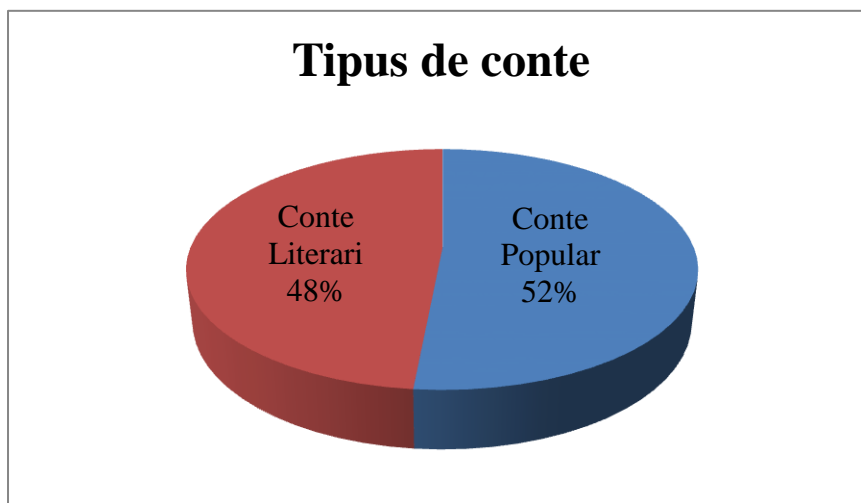
62	El sastrecillo valiente	X		X		X	
63	Cenicienta	X		X			X
64	Donde los arboles cantan		X	X		X	
65	Indhú		X	X			X
66	Cenicienta	X		X			X

¹ La Gallina de los huevos de oro

² (La rateta que escombrava l'escaleta)

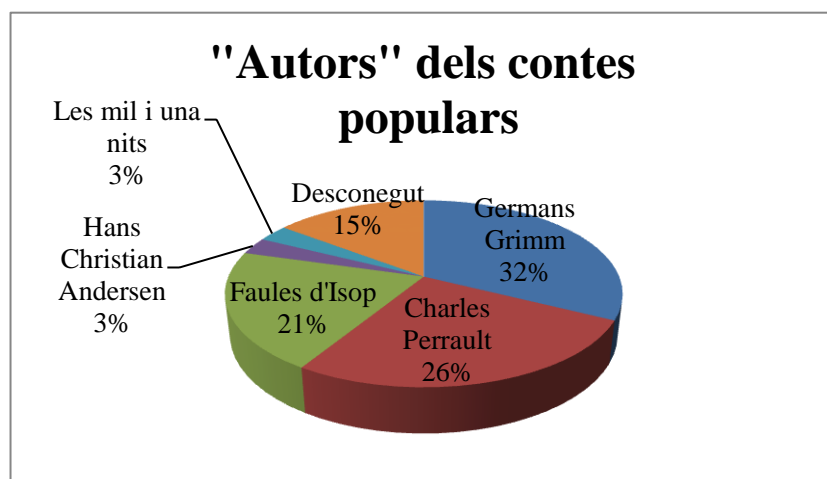
³ (Alicia en el país de les meravelles)

Així que dispo d'un total de 66 contes, 63 dels quals són d'alumnes marroquins i 3 d'espanyols. La gran majoria tenen entre 10 i 11 anys, amb alguna excepció de 12.

Per la meua sorpresa, 34 alumnes han redactat contes populars o tradicionals i els 32 restants, contes literaris més moderns. Això suposa els percentatges que es poden veure en aquest gràfic.

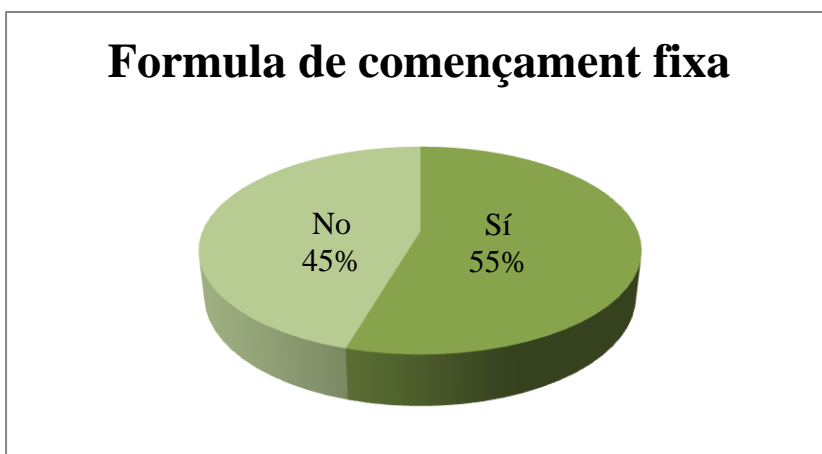
Dins les mostres que pertanyen al grup de contes popular però, la gran majoria pertanyen a recopilacions de contes europees, exceptuant el conte de *Ali Baba i els quaranta lladres*, que pertany al recull de *Les mil i una nits*, i, *Els tres porquets* que no se'n sap atribuir l'origen de la seva recollida. *Hansel y Gretel*, *El pájaro de oro*, *Els músics de Bremen* (x4), *El sastrecillo Valiente*, *Blancanieves* (x3) i *La rateta que escombrava l'escaleta*, són contes recopilats pels germans Grimm. *Caperucita roja* (x6) i *Cenicienta* (x2) i *La Bella durmiente* pertanyen a les recopilacions de Charles Perrault. *La hormiga y la cigarra* (x3), i *La tortuga y la liebre* s'atribueixen al recull de *les Faules d'Isop*. Per acabar, *la Sirenita*

pertany als reculls de Hans Christian Andersen. Veiem els percentatges d'aquestes dades en el gràfic.

Cal esmentar també que, indiferentment de que els contes siguin populars o literaris, tots, exceptuant-ne un, són de procedència europea. L'únic que és de procedència marroquina, no és popular, ja que he trobat informació al respecte i, llegint-lo i sabent que l'alumne l'ha conegut a partir del seu professor d'àrab, la història que narra, extrec la conclusió de que *Hanafy el burrito*, és un conte literari.

Pel que fa referència a la fórmula de començament fixa que comparteixen els contes. En les produccions que se m'han presentat, només 36 alumnes n'han utilitzat alguna i, en les 30 mostres restants, no són utilitzades ja que comencen el conte dient: "El cuento trata..", "Un día...".

Els 34 primers contes de la taula són de produccions de nens i els que van del número 35 al 66 són de nenes.

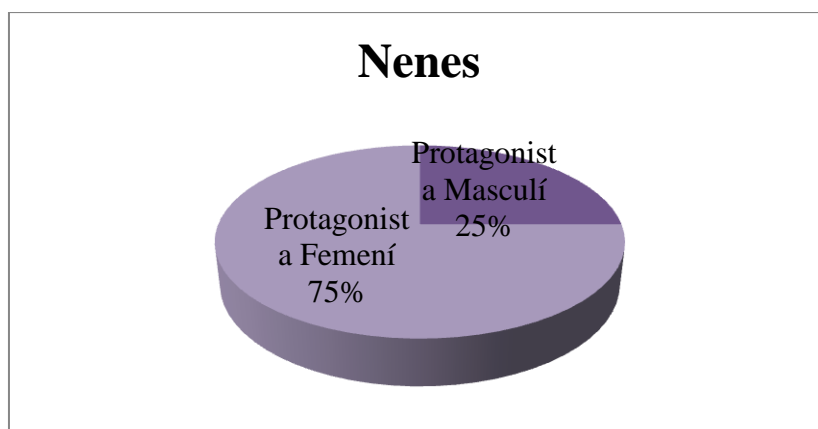
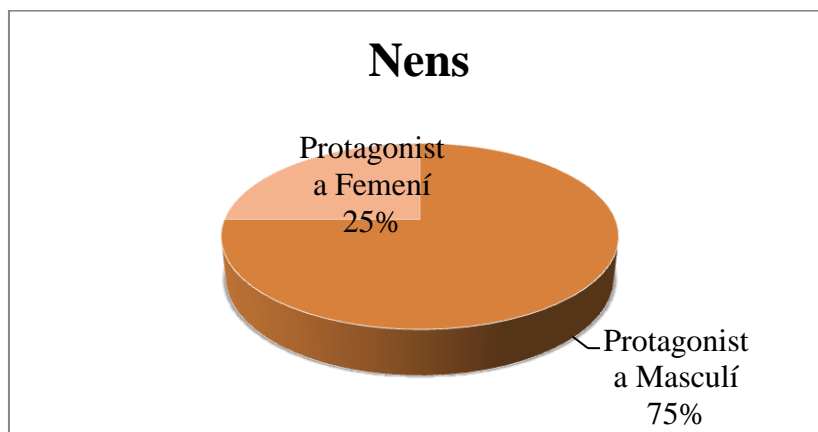
Taula 2 (en el mateix ordre que la Taula 1):

	Protagonista		Lloc d'aprenentatge			A través de		
	Masculí	Femení	Casa	Escola	No clarificat	Lectura	Oralment	No clarificat
1	X	X			X			X
2	X			X		X		
3	X		X					
4	X				X	X		
5	X				X	X		
6	X		X				X	
7	X		X				X	
8	X				X			
9	X	X		X			X	
10		X		X				X

11		X		X		X		
12	X			X			X	
13		X		X			X	
14	X			X		X		
15	X	X	X				X	
16	X		X			X		
17			X			X		
18	X			X			X	
19	X			X		X		
20	X				X	X		
21	X				X	X		
22	X		X				X	
23				X		X		
24		X		X			X	
25	X			X				X
26	X			X			X	
27	X		X				X	
28	X	X		X			X	
29	X			X			X	
30	X			X		X		
31	X			X			X	
32		X	X				X	
33	X			X			X	
34	X		X				X	
35		X	X				X	
36	X		X				X	
37		X	X				X	
38		X	X			X		
39		X		X		X		
40		X		X		X		
41	X			X		X		
42		X	X				X	
43		X			X			X
44		X		X				X
45	X				X		X	
46		X	X				X	
47	X		X			X		
48		X	X			X		
49		X	X			X		
50		X	X				X	
51		X		X		X		
52	X			X		X		
53		X	X				X	
54		X		X		X		

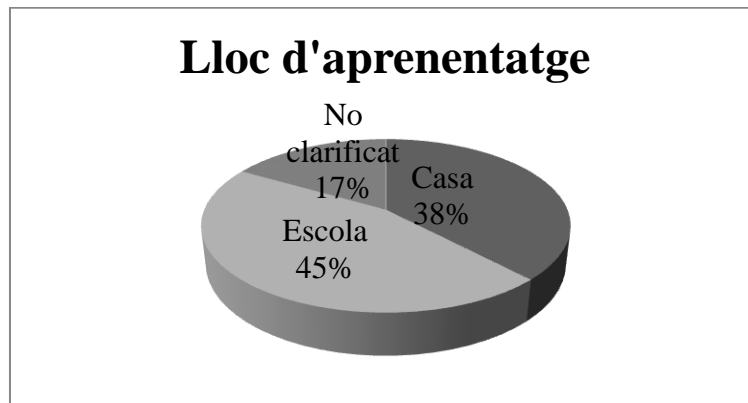
55		X	X			X		
56	X			X			X	
57		X	X			X		
58		X		X		X		
59		X		X			X	
60		X			X		X	
61		X	X				X	
62	X				X		X	
63		X			X		X	
64		X		X		X		
65	X			X		X		
66		X	X				X	

Pel que fa referència als protagonistes, els nens en 27 ocasions l'han escollit masculí i en 9, femení essent animals o humans. En el cas de les nenes, només en 8 ocasions el protagonista és masculí i, en les altres 24 restants és femení (també deixant de banda si són humans o animals).

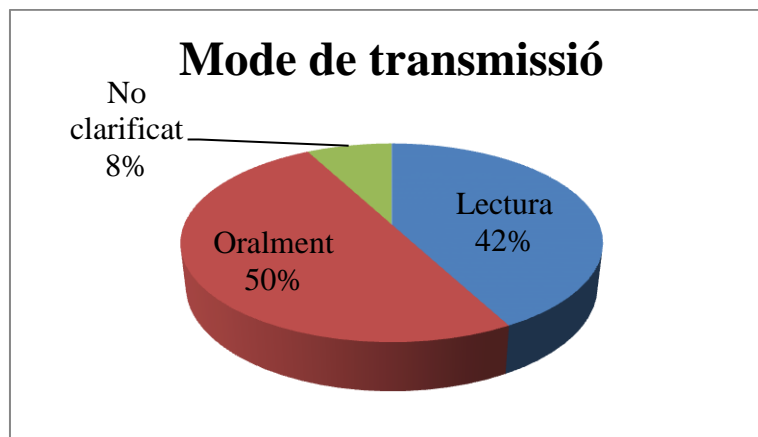

Dins de l'elecció de les nenes del protagonista femení cal dir que, en 8 ocasions (33%) aquesta és o una princesa o una reina.

Pel que fa al lloc d'aprenentatge d'aquests contes presentats, 25 dels alumnes han especificat que l'han après a casa, 30 a l'escola i 11 alumnes, ja sigui per incongruències o que no han contestat, no s'especifica.

Finalment, centrant-me en la manera en la que els han après, 27 els han llegit ells/elles mateixos/eixes i 32 alumnes se'ls hi ha explicat. Com abans, 5 alumnes són els que no em deixen clar la manera com l'han après.

3.6. CONCLUSIONS

Una vegada analitzades les dades i els resultats que he pogut extreure de les produccions dels contes i els qüestionaris, puc dir que haig de desmentir totes les meves hipòtesis.

Pel que fa a la meva hipòtesis en la que assegurava que tots els contes serien populars, només un 52% del total ho han estat. Atribuïa aquesta afirmació a la meva experiència personal ja que crec, que els contes populars són els que tenim més arrelats i implícitament creia que, els contes preferits per l'alumnat ho serien.

El fet de que gairebé tots els alumnes són d'origen marroquí i hagin escollit contes de procedència europea, la puc atribuir al seu bagatge personal pel que fa a l'escola on estudien, on la gran majoria dels docents són espanyols i, els continguts del currículum són els que es marquen des d'Espanya. També crec que l'àrea geogràfica on s'emmarca Tànger, que és molt pròxima a Espanya i, els esdeveniments històrics passats que uneixen els dos països són factors que hi han tingut una gran influència. També cal fer esment a que 5 dels contes

presentats han estat escrits en català ja que, com em van dir els docents, aquest alumnat ha viscut a Catalunya i, al saber que l'intercanvi era amb Mallorca van voler redactar-ho en català.

Referint-me a les fórmules de començament fixa que s'atribueixen als contes, creia que l'alumnat les tindria ben assimilades ja que són fórmules que es treballen a l'escola des de ben petits i que s'emmarquen dins dels continguts del currículum.

En quan als protagonistes que venen implícits dins dels contes, les nenes s'han decantat en un 75% per protagonistes femenins i, dins d'aquest percentatge, un 33% escull una princesa o reina. No ha estat el 100% de nenes que ha escollit una protagonista femenina però, el percentatge és elevat i confirma els estudis sobre la variable del sexe en l'elecció de contes que remarca que les nenes s'interessen sobretot pels contes emotius i de temes familiars i les històries romàntiques.

Els nens, pel contrari i com era d'esperar, en un 75% d'ocasions han escollit protagonistes masculins.

Pel que fa al lloc on l'alumnat ha après aquests contes jo donava per suposat que aquest seria l'escola ja que crec que, avui en dia a les cases ja casi no es narren contes i la transmissió oral d'aquests s'està perdent. És per això que crec que aquesta funció actualment l'ha assumit l'escola i estava convençuda que l'aprenentatge dels contes es donaria en aquesta. Tot i que en un 17% no he pogut desxifrar on s'havien après els contes, els percentatges són bastant similars entre si s'han après a casa, gràcies a la família (38%) o, si s'han après a l'escola, ja sigui a través de la narració dels docents o la lectura pròpia a la biblioteca del centre (45%).

Per acabar, fent referència a la manera de transmissió d'aquests contes, jo donava per fet que aquesta seria la lectura ja que, crec que les edats de l'alumnat que ha fet les redaccions, al tenir la lectura assimilada li atribuirien l'aprenentatge per tal de fer entendre que són autònoms en aquest sentit. Amb això vull dir que, personalment creia, per dir-ho d'alguna manera, em mentirien a l'hora de revelar com han après els contes. Crec que han estat sincers però, com ha passat amb el lloc d'aprenentatge dels contes, un 8% no m'ha deixat entendre com els havien après. Tot i això els resultats també estan renyits ja que, en un 50% els han après per transmissió oral i un 42% a través de la lectura.

A mode de resum i per finalitzar, les conclusions que he extret són les següents:

- Una mica més de la meitat de l'alumnat ha escollit contes populars d'origen europeu degut a l'àrea geogràfica on viuen i el seu bagatge estudiantil que és espanyol.
- L'alumnat no té assimilades les fórmules de començament fixes dels contes.
- Les nenes prefereixen contes on el protagonista és femení.
- Els nens prefereixen contes on el protagonista és masculí.
- El lloc d'aprenentatge dels contes pels infants està bastant renyit entre el context familiar i el context escolar.
- El mode de transmissió dels contes als infants està renyit entre la transmissió oral i la lectura.

4. BIBLIOGRAFIA

Cendra, M., (2011), *Contes de l'altra riba. Manual del rondallaire Intercultural*. Barcelona. Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

Bettelheim, B. (1977). *Psicoanálisis de los cuentos de hadas*. Barcelona. Editorial Crítica.

Bamberger. R., (1975), *La promoción de la lectura*. Barcelona i París. Publicació conjunta de: Ediciones de Promoción Cultural, S.A. i UNESCO.

Violant Ribera, R. (1990), *La rondalla i la llegenda*. Fundació Serveis de Cultura Popular, Editorial Alta Fulla.

Institut d'Estudis Catalans (2007). En *Diccionari de la llengua catalana*. Recuperat de <http://dlc.iec.cat/>

Munar Munar, F. (2015). Les rondalles. [Apunts acadèmics]

Janer, Mª de la P. (2015). Rondalles mallorquines. [Apunts acadèmics]

Equip de Suport a l'Ensenyament de la Llengua. *Contes, Rondalles, Llibres...* Recuperat de <http://www.caib.es/sacmicrofront/archivopub.do?ctrl=MCRST348ZI67378&id=67378>

Román García, JC. (2014) *Análisis del cuento tradicional. ¿Qué valores transmiten los cuentos clásicos?*. Recuperat de <http://www.juntadeandalucia.es/educacion/webportal/web/portal-libro-abierto/analisis-en-profundidad/-/noticia/detalle/analisis-del-cuento-tradicional>

Ribera, N. (2014) Llegir per créixer. Recuperat de http://www.fapac.cat/ifamilies/llegir_creixer

Cuadrado Morales, J.F. (2011). La Biblioteca Escolar y Biblioteca de Aula. Revista Digital innovació y experiències educatives, 41, 2-3. Recuperat de http://www.csicsif.es/andalucia/modules/mod_ense/revista/pdf/Numero_41/JOSE_FELIX_CUADRADO_1.pdf

Autor desconegut (2014). Estudios sobre los cuentos. Recuperat de https://es.wikipedia.org/wiki/Estudios_sobre_los_cuentos

5.ANNEXES